

CANVIS EN LA TOPONÍMIA / LA CONSULTA DE LA RÀPITA

CRONOLOGIA DEL DEBAT

Josep Pitarch
periodista i historiador

Sobre el canvi de nom de Sant Carles de la Ràpita

Fa uns dies l'equip de govern de l'Ajuntament de la Ràpita va fer pública la seva voluntat de dur a terme una consulta entre la ciutadania per tal de canviar el nom del municipi. La consulta, que està previst que se celebri el 12 d'octubre, plantejarà una opció binària: o que el municipi es continuï dient "Sant Carles de la Ràpita" o "la Ràpita" a seques. Però aquest no és un debat nou i ha viscut diversos episodis en les darreres dècades.

Podríem dir que l'inici de tot plegat arrenca l'any 1780. És quan Carles III -i sobretot el seu primer ministre el comte de Floridablanca- decideixen impulsar una Nova Població a recer del Montsià, a la badia dels Alfacs. Des de l'edat mitjana el lloc es coneixia amb el nom de la Ràpita, que era una antiga institució islàmica lligada a terres de frontera de l'Islam i que trobem en altres territoris catalans i peninsulars. De Ràpites n'hi ha al Penedès, a la Noguera, al País Valencià, a les Illes, a Andalusia, al Marroc... Per a més informació només cal consultar els dos volums de les actes dels Congressos de les Ràpites Islàmiques celebrats fa uns anys.

A finals del segle XVIII en plena Il·lustració, quan s'inicia la construcció de la Nova població a la Ràpita, Floridablanca expressa que és voluntat de Carles III que

aquell nou poble es digui "San Carlos", un topònim també freqüent a diferents parts d'Espanya i Amèrica. Així les coses, el més fàcil per diferenciar el nou poble d'altres fou unir la voluntat reial d'usar el santoral del nom del monarca (San Carlos) amb el nom preexistent (la Ràpita). El resultat fou el de "San Carlos de la Ràpita". És al segle XIX que es referma aquest topònim. Els pobladors del nou poble també hi tenien un interès especial a autointitular-se com a "Nueva y Real Población", ja que com a poble dependent directament de la corona tenien alguns privilegis com l'exempció d'alguns tributs o de fer el servei

militar, entre altres. En definitiva: ja anava bé que aquell nou poble es digués "la Real Población de San Carlos de la Ràpita".

Fent un important salt en el temps, ens plantem al segle XX. Durant la Guerra Civil, foren moltes les poblacions que van veure com es canviava el seu nom oficial per fer desaparèixer qualsevol rastre de sants. Així, a la comarca del Montsià, per exemple, Santa Bàrbara, va passar a denominar-se les Planes del Montsià i Sant Carles de la Ràpita (ja catalanitzat) va passar a ser la Ràpita dels Alfacs. No cal ni dir que l'abril del 1938, després de l'entrada de les tropes Nacionals, el nom va

tornar a la primigènia versió de San Carlos de la Ràpita.

Acabada la dictadura i a les acaballes de la Transició Democràtica -ja a mitjans dels anys vuitanta del segle XX- sorgeix el debat del possible canvi de nom. Un debat que arranca, en part, arran del canvi de bona part del nomenclàtor franquista que es va fer dels carrers. Així, diversos articles a la revista local *Ràpita* apunten la possibilitat de canviar el nom per deixar fora el "Sant Carles". La idea va resultar polèmica. De seguida van sorgir arguments en contra que explicaven que era una postura anticatòlica i amb unes evidents connotacions polítiques

dels nostàlgics rojos.

Un segon debat es produí a finals dels anys 90, concretament el 1997. A través de l'Institut d'Estudis Ràpitencs es van preparar un seguit d'actes culturals i esdeveniments per a commemorar els nou-cents anys de l'aparició per primera vegada en un document escrit del topònim Ràpita (concretament el maig del 1097). Des de l'Institut d'Estudis es va pensar que era un bon moment per a tornar a plantejar la possibilitat d'eliminar el "Sant Carles" del nom oficial del poble i es va fer una campanya amb cartells, adhesius i altres elements que plantejaven frases de l'estil: "Jo no soc sant-carl!" "Jo de la Ràpita, i tu?" o "Simplement la Ràpita". No obstant això, les autoritats municipals d'aquella època van arribar a la conclusió que el canvi de nom del poble encara aixecava massa controvèrsia i que, per tant, no era oportú (ni socialment ni políticament) tornar a remoure-ho.

D'allò, com dèiem, han passat vint-i-quatre anys. Possiblement l'actual govern municipal deu pensar que ara ja és un bon moment i que potser ha arribat l'hora que les rapitenques i els rapitencs es pronuncien sobre el nom que volen per al seu poble. És de suposar que els dirigents locals han sospesat les conseqüències, a diferents nivells, que pot implicar un hipotètic canvi.